PRÒLEG

Respondre a l'amable invitació del Dr. Rumbau a prologar la seva obra és per a mi un gran plaer i també un repte.

El Dr. Rumbau és d'aquelles persones que, com diem col·loquialment, sempre hi son i s'hi pot comptar. Pertany a aquell cercle de professionals que el públic dels gran teatres d'òpera no coneix però que són absolutament imprescindibles per al bon desenvolupament de les representacions i de tot el que les envolta: assaigs, tensions, llargues estades lluny de casa, petites o no tant petites incidències personals i de salut,... En una producció operística moltes coses, transcendents o no, passen desapercebudes per al públic i incideixen a l'escenari. Només la professionalitat, el tacte i la bonhomia de la gent del món dels grans teatres les sap resoldre. El Dr. Rumbau és un exponent magnífic d'aquestes presències discretes però enormement eficaces que fan que tots, públic i artistes, puguem gaudir de les creacions dels grans compositors.

Saber que, sovint en les meves actuacions al Liceu, hi seria el Dr. Rumbau sempre m'ha donat una gran confiança i tranquil·litat. Ser objecte del seu afecte i amistat és un privilegi i em satisfà molt tenir l'oportunitat de fer la meva modesta aportació a aquesta obra. En ell, permetin-me retre un sentit homenatge a tots els professionals que treballen al servei de l'òpera i, en particular, als metges.

Quan la carrera professional ja ha avançat, l'artista acostuma a poder viatjar acompanyat, com en el meu cas, d'algun familiar o d'íntims col·laboradors amb els quals pot compartir preocupacions, preparar futures actuacions, fer plans, consultar dubtes, etc.. Però quan un comença a voltar pel món, intentant obrir-se camí, la vida

darrera l'escenari no és gens fàcil. No és que desprès aquesta esdevingui plàcida, però evidentment és més organitzada.

Per contra, un cantant jove no sol tenir aquest suport tant directe. És en aquesta etapa que s'agraeix extraordinàriament el calor i la companyia dels treballadors i professionals del teatre que t'acull. Són persones amb qui et relaciones esporàdicament però intensa i que coneixen molt bé la psicologia dels artistes. No cal dir que si, a més del "savoir faire" que els proporcionen anys de tracte amb tot tipus de cantants, parlem de la disponibilitat dels metges, la intimitat i la bona química augmenta, ja que és precisament amb ells amb qui és més fàcil compartir una angoixa, fer una confidència o cercar ajut. En Johan Cruyff acostuma a dir que el bon resultat d'un equip és el fruit de molts detalls. Si em permeten el símil futbolístic, en el nostre àmbit professional passa quelcom semblant, doncs una representació reeixida és també el resultat de molts detalls, i els metges de les òperes són directament partícips de molts d'ells.

Més enllà de la magnífica atenció estrictament mèdica, és el component humà el que fa dels metges dels teatres d'òpera persones molt estimades.

He tingut ocasió de conèixer metges grans afeccionats a la lírica i a la música en general. Arreu trobes bons professionals de la medicina que, a més, completen la seva personalitat amb una gran vocació humanística tot conreant un art o fent aportacions cíviques de gran pes. El nostre país n'ofereix exemples paradigmàtics: el Dr. Trueta, el Dr. Broggi, el Dr. Robert i tants d'altres. Crec fermament que aquest tipus de persones són d'aquelles que il·luminen la vida dels demés i fan que les nostres societats millorin.

Fa uns anys, afectat i guarit d'una severa malaltia, va néixer en mi un sentiment de profund agraïment a la professió mèdica. El meu treball al capdavant de la Fundació que duu el meu nom m'ha permès aprofundir en el coneixement del món de la ciència mèdica i apreciar encara amb més intensitat el rigor, la dedicació i l'amor als pacients que presideix la seva activitat. Un dels científics que m'acompanya en aquesta aventura, el Dr. Albert Grañena, és autor d'una de les seccions del llibre. Si no hi haguessin prou motius per fer d'aquest encàrrec un autèntic plaer, la seva participació n'és una més.

Haig de dir que la primera vegada que vaig prendre contacte amb el text del llibre em va sobtar l'índex. Vaig pensar: tot això ens pot arribar a passar als cantants?. Com molts companys de professió, he tingut algun petit incident a l'escenari i he arribat a actuar amb algun ós trencat, però quan observo l'amplitud dels temes que el llibre aborda, em començo a preguntar si he estat dedicant-me a una professió d'alt risc. Ben segur que no és així. Ben al contrari, he tingut la sort de, si em permeten la llicència, treballar en un àmbit "d'alt plaer". El contingut de la present obra palesa el caràcter generalista i l'enfocament global de la persona que inspira al Dr. Rumbau així com l'encertat criteri de fer-se acompanyar de professionals d'altíssim nivell.

La relació entre medicina i òpera no es limita a les patologies dels artistes ni a l'amor per l'art dels metges. Moltes obres contenen referències a la malaltia i no son pocs els personatges de l'àmbit mèdic que apareixen en el decurs de les tragèdies o comèdies que els cantants representem. Algunes òperes ens mostren metges competents i seriosos, mentre que d'altres són molt menys complaents amb la classe mèdica.

Mimí, a *La Bohème* de Puccini, mor desprès que Musetta arribi amb unes poques medicines a les golfes on Rodolfo l'abraça. Malgrat les bones maneres del metge que acudeix a assistir-la, el desenllaç és fatal. Violeta, a *La Traviata* de Verdi, mor en

braços d'Alfredo tot i l'atenció rebuda de mans del competent Dr. Grenvil. Prokofiev també dóna veu i una presència lloable a un metge a *l'Àngel de Foc*.

Amb un caire més còmic, Don Bartolo, metge de professió, pretén desesperadament Rosina en *Il barbiere di Siviglia* de Rossini, mentre que a *Le Nozze di Figaro* de Mozart el mateix personatge és una víctima més dels embolics i enganys provocats per Susana i Marcelina. El Dr. Goll també es víctima, però en aquest cas de la infidelitat de la Lulú d'Alban Berg.

Més sinistre, el Dr. Mirakl dels *Contes de Hoffmann* d'Offenbach, provoca la mort d'Antonia i a *Gianni Schicchi*, Puccini i el seu llibretista ens presenten un metge que no arriba a adonar-se que el pacient que examina ja és mort!. Quan Sly, en l'obra del mateix nom de Wolf-Ferrari, desperta a casa del Compte de Westmoreland, el metge que l'atén contribueix a fer més creïble el cruel engany del qual n'és víctima el protagonista. La recerca, en aquest cas de dubtosa ètica, i els assaigs en persones sanes, també són presents en la relació entre Wozzeck i el doctor, en l'òpera del mateix nom, novament d'Alban Berg.

Els grans autors han reflectit fins i tot l'intrusisme professional. Així és com a *Le mèdecin malgré lui*, creada per Gounod a partir de l'obra teatral homònima de Molière, una trama de propòsits amorosos té com a resultat indirecte l'exercici continuat de la medicina per part de Sganarello, personatge frívol i despreocupat. Més sorprenentment, els grans autors també van intuir l'efecte placebo, el paper de la indústria farmacèutica i la dispensació complaent de medicaments. Si no fos així, com explicar el sobtat èxit de Nemorino a *l'Elisir d'Amore* de Donizetti quan, en prendre el brevatge que li ofereix Dulcamara - per cert, un altre intrús - passa de ser despreciat per Adina a rebre l'atenció de tots els personatges femenins de l'obra i, finalment, a seduir la soprano?

Més llarga resultaria la llista de personatges afectats de patologies i alteracions psíquiques, autèntiques o fingides en benefici de la trama, de filtres amorosos, remeis prodigiosos i verins, de ferits i contusionats en les lluites, baralles i duels dels complexes arguments, etc.. En fi, una feinada pels metges d'òpera si no fos que tot forma part del meravellós món nascut de la imaginació de llibretistes i compositors.

Com en totes les grans arts l'òpera ens emociona mostrant tota l'àmplia gamma de comportaments humans, des dels més nobles fins als més baixos. Ens són presentades tant la generositat, l'heroisme i la saviesa com l'engany, l'astúcia i l'ambició més desmesurada. Haig de dir que els exemples anteriors no presenten un equilibri massa just per a la professió mèdica. Per motius que desconec, molts personatges metges de les òperes ens són presentats de manera còmica o satírica, consideració ben oposada a la que mereix el conjunt de la professió.

El treball preparat i dirigit pel Dr. Rumbau és fruit de l'amor a la medicina i a l'òpera. A més, neix de l'experiència adquirida en el Servei Mèdic del Gran Teatre del Liceu de Barcelona. Si a aquestes motivacions unim el fet que conté les aportacions de professionals de primer nivell, podem afirmar que es tracta d'una obra cridada a divulgar-se en tots els àmbits operístics, tant a casa nostra com a l'estranger i que, pel seu enfocament global serà un text de referència per a metges, cantants, professors i estudiants de cant.

Josep Carreras